

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Vladimíra Sládečka, soudce zpravodaje Jaromíra Jirsy a soudce Jana Musila o ústavní stížnosti **P. B.**, zastoupeného Mgr. Tomášem Prokopem, advokátem se sídlem v Kolíně, Kutnohorská 43, proti rozsudkům Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 4. 2017, č. j. 6 Co 385/2017-290, a Okresního soudu v Písku ze dne 7. 12. 2016, č. j. 1 Nc 2476/2015-229, za účasti **Krajského soudu v Českých Budějovicích** a **Okresního soudu v Písku** jako účastníků řízení, dále vedlejších účastníků **M. P.**, zastoupené JUDr. Evou Zajíčkovou, Ph.D., advokátkou se sídlem v Českém Krumlově, Na Moráni 556, a **nezletilého O. B.**, zastoupeného Městským úřadem Písek se sídlem v Písku, Velké náměstí 114/3, jako kolizním opatrovníkem, takto:

Rozsudky Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 4. 2017, č. j. 6 Co 385/2017-290, a Okresního soudu v Písku ze dne 7. 12. 2016, č. j. 1 Nc 2476/2015-229, **se zrušují**, neboť jimi byla porušena práva stěžovatele na ochranu před neoprávněným zasahováním do rodinného života a na péči o děti a jejich výchovu zaručená v článku 10 odst. 2 a článku 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a v článku 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Odůvodnění:

I. Řízení před obecnými soudy

1. Okresní soud v Písku svěřil rozsudkem ze dne 7. 12. 2016, č. j. 1 Nc 2476/2015-229, nezletilého O. B. (nar. 2013), do péče matky – vedlejší účastnice M. P. (výrok I.), uložil stěžovateli (otci) povinnost přispívat na výživu nezletilého syna částkou 3 500 Kč měsíčně (výrok II.) a zaplatit dlužné výživné 20 300 Kč (výrok III.). Dále nalézací soud zamítl návrh stěžovatele na svěření syna do střídavé péče rodičů (výrok IV.), umožnil stěžovateli stýkat se s nezletilým vždy v každém sudém kalendářním týdnu od pátku 18.00 hodin do neděle 18.00 hodin a v každém sudém kalendářním roce od 26. 12. 9.00 hod. do 28. 12. 18.00 hod. (výrok V.) – s tím, že nezletilý bude předáván v místě bydliště matky (výrok VI.); matce přiznal osvobození od soudních poplatků (výrok VII.), otcí uložil povinnost nahradit náklady státu 8 950 Kč (výrok VIII.) a žádnému z účastníků řízení nepřiznal náhradu nákladů řízení (výrok IX.).

2. Okresní soud dospěl k závěru, že nezletilý byl fakticky ve výlučné péči matky již delší dobu a tato forma péče prospívá jeho vývoji. Vzhledem k tomu, že rodiče bydlí 180 km od sebe a probíhá pravidelný styk s nezletilým podle dohody rodičů, zamítl soud návrh otce na střídavou péči. Ohledně úpravy styku dospěl nalézací soud k závěru, že přibližně kopíruje dohodu mezi rodiči, širšímu styku pak nelze bránit a mohl by být ku prospěchu nezletilého.

3. Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 6. 4. 2017, č. j. 6 Co 385/2017-290, potvrdil výroky I., IV. – VIII. rozsudku nalézacího soudu a změnil výroky II., III. a IX. tak, že se stanoví nižší výživné (2 800 Kč), že ke dni 6. 4. 2017 nevznikl na výživném žádný nedoplatek a že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

II. Ústavní stížnost a vyjádření

4. Proti uvedeným rozsudkům se stěžovatel brání ústavní stížností a navrhuje, aby je Ústavní soud zrušil; namítá zásah do práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), na soudní ochranu podle čl. 90 Ústavy a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), na ochranu před neoprávněným zásahem do soukromého a rodinného života podle čl. 10 odst. 2 Listiny, do práva pečovat o dítě podle čl. 32 odst. 4 Listiny a na respektování rodinného a soukromého života podle čl. 8 Úmluvy.

5. Stěžovatel tvrdí, že se v řízení před obecnými soudy domáhal svěřeni nezletilého do střídavé či do své výlučné péče, že nebyl proveden jediný důkaz, který by měl racionálně zeslabovat úlohu stěžovatele jako rodiče, ani nepadl jediný „argument svědčící ve prospěch matky“. Byla to matka, kdo se rozhodl odstěhovat z Kolína, za poslední tři roky se pětkrát přestěhovat a vytvořit tak současnou překážku – vzdálenosti bydlišť rodičů.

6. Stěžovatel dále uvádí, že oproti vedlejší účastnici má stabilní a neměnné zázemí, bydlí ve městě s dobrou občanskou vybaveností a řádně pracuje; odkázal na závěry znalkyně, podle kterých má stěžovatel veškeré výchovné předpoklady a s nezletilým má výborný vztah. Stěžovatel má zájem v co nejširším rozsahu se podílet na výchově syna, saturovat jeho potřeby a kladně jej rozvíjet, nezletilý je navyklý na způsob výchovy oběma rodiči, včetně častého cestování. Dále stěžovatel poukazuje na závěry obecných soudů, podle kterých by střídavá péče byla proti zájmům nezletilého, neboť by musel nadměrně cestovat, což by jej unavovalo, nezhodnotily však, o jakou četnost cestování jde. Ve střídavé péči by byl nezletilý méně unavený, neboť by nemusel absolvovat hektické víkendy plné přejezdů v rámci současné úpravy styku. Oproti dohodě rodičů o úpravě styku obecné soudy omezily jeho rozsah, ačkoliv je nezletilý již starší a výchovné předpoklady stěžovatele byly zjištěny jako výborné. Každý řádný rodič má podle stěžovatele právo na rovnocenný podíl na výchově a péči o své dítě a zároveň dítě má právo udržovat s oběma rodiči rovnocenný a plnohodnotný vztah. Do doby úpravy styku soudem probíhal stěžovatelův styk s nezletilým v rozsahu až 12 dnů měsíčně, což je takřka rozsah střídavé péče. Současná úprava styku je nesprávná a frustrující, neboť vyjma speciálního styku v období Vánoc a běžného styku nemá stěžovatel možnost se na výchově nezletilého podílet. Stěžovatel svoji argumentaci podpořil odkazem na nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1506/13, I. ÚS 247/16 a I. ÚS 2482/13; porušení

práva na spravedlivý proces spatřuje v bezdůvodném neprovedení jím navržených důkazů.

7. Vedlejší účastnice (matka) považuje ústavní stížnost za nedůvodnou. Obecné soudy podle ní důkladně provedly dokazování a po jejich zhodnocení rozhodly správně. Střídavá péče by podle matky neměla být automaticky používána jako forma spravedlivého rozdělení péče o dítě, ze zákona žádná priorita nevyplývá, vždy by mělo být postupováno v nejlepším zájmu dítěte. Bydliště vedlejší účastnice je vyhovující pro péči o nezletilého a během letních prázdnin byl dohodnut styk stěžovatele s nezletilým v rozsahu 17 dnů. Dále matka uvedla, že před úpravou styku okresním soudem byla uzavřena mezi ní a stěžovatelem dohoda, podle které probíhal styk mimo pracovní dny vždy o víkendech, prázdninách a svátcích. Střídání dvou škol by pro nezletilého bylo náročné – k tomu vedlejší účastnice odkázala na nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. I. ÚS 3216/13, a usnesení ze dne 12. 8. 2015, sp. zn. I. ÚS 1234/15. Vzdálenost mezi bydlišti rodičů sama o sobě nemusí být podle matky důvodem pro vyloučení střídavé péče, avšak s přihlédnutím k dalším okolnostem posuzované věci není tato forma výchovy v nejlepším zájmu jejího syna; rovněž je třeba zohlednit, kdo dosud především osobně pečoval o nezletilého a dbal o jeho rozumovou a citovou výchovu. Rodiči dohodnuté parametry styku by pak měly mít přednost před jejich změnou.

8. Obecné soudy shodně odkázaly na odůvodnění napadených rozhodnutí a uvedly, že zákon nestanoví žádnou prioritu při volbě formy péče, pouze musí být rozhodnuto v nejlepším zájmu dítěte, což se i stalo.

9. Ve své replice stěžovatel zejména uvedl, že matka je neúměrně fixována na svého syna, rozsah styku byl obecnými soudy zkrácen na pouhé 4 dny v měsíci, i přesto, že před jejich rozhodnutím to bylo až 12 dnů, letní styk v rozsahu jednoho týdne musel stěžovatel „vyhandlovat“ za styk o víkendech, a proto neviděl nezletilého 4 týdny v červenci.

III. Procesní podmínky

10. Ústavní stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou a řádně zastoupenou advokátem podle § 30 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“); stížnost rovněž není nepřijatelná ve smyslu § 75 odst. 1 téhož zákona. Ústavní soud se důkladně seznámil s ústavní stížností, připojeným procesním spisem a shledal, že stížnost je opodstatněná – rozhodl o ní mimo ústní jednání, neboť v intencích § 44 věty první zákona o Ústavním soudu by od něj nebylo možné očekávat další objasnění věci.

IV. Posouzení ústavní stížnosti

11. Úkolem Ústavního soudu je ochrana ústavnosti (čl. 83 Ústavy ČR), není součástí soustavy obecných soudů a nepřislouží mu do jejich pravomoci zasahovat, postupují-li v souladu s principy hlavy páté Listiny. Ústavní soud se nezabývá porušením běžných práv fyzických nebo právnických osob, neznamená-li zároveň porušení ústavně zaručeného práva nebo svobody (srovnej např. nálezy ze dne 1. 2. 1994, sp. zn. III. ÚS 23/93).

12. Stěžovatel brojí proti tomu, že nezletilý nebyl svěřen do střídavé péče rodičů, případně byl v nedostatečném rozsahu upraven jeho styk se synem, čímž bylo zasaženo do práva na rodinný život. Druhý okruh námitek se týká porušení práva na spravedlivý proces.

13. Ústavní soud přezkoumal napadená rozhodnutí obecných soudů a dospěl k závěru, že jimi byla porušena ústavně zaručená práva stěžovatele na ochranu před neoprávněným zásahem do soukromého a rodinného života podle čl. 10 odst. 2 Listiny, na péči o dítě podle čl. 32 odst. 4 Listiny a na respektování rodinného a soukromého života podle čl. 8 Úmluvy; porušení práva na spravedlivý proces neshledal.

V. Právo na rodinný život a péče o dítě

V. a) Obecná východiska

14. Ústavní soud se k otázce svěřování dětí do péče po rozvodu (rozchodu) rodičů ve své náleзовé judikatuře již opakovaně vyjádřil; obecné principy shrnul například v nálezu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14. Základním kamenem této judikatury je princip nejlepšího zájmu dítěte ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Obecné soudy musí u každého z rodičů (jiných rodinných příslušníků, případně i dalších osob, které usilují o svěřeni dítěte do péče) zhodnotit přinejmenším čtyři kritéria: (1) existenci pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěřeni do péče usilující osobou; (2) míru zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřeni do péče daného rodiče; (3) schopnost rodiče zajistit jeho vývoj, fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby; (4) přání dítěte. V případě, že jeden z rodičů naplňuje uvedená kritéria výrazně lépe, je zpravidla v zájmu dítěte, aby bylo svěřeno do jeho péče, naplňují-li je oba rodiče přibližně stejnou měrou, je třeba vycházet z premisy, že zájmem dítěte je, aby bylo především v péči obou rodičů. Uvedenou presumpci lze vyvrátit, nicméně jsou k tomu zapotřebí pádné důvody, které musí sledovat ochranu nejlepšího zájmu dítěte.

15. Být spolu, znamená pro rodiče a jeho dítě jeden ze základních prvků rodinného života, a to i přes rozkoly ve vztazích mezi rodiči [nález sp. zn. II. ÚS 3765/11 ze dne 13. 3. 2012 (N 52/64 SbNU 645), bod 27; shodně také ustálená judikatura Evropského soudu pro lidská práva – např. rozsudek ve věci Voleský proti České republice ze dne 29. 6. 2004 č. 63627/00, § 117]. Jak vyplývá z Úmluvy o právech dítěte, má dítě právo udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči a oba rodiče mají společnou odpovědnost za jeho výchovu a vývoj (čl. 9 odst. 3 a čl. 18 odst. 1). Z ustálené judikatury Ústavního soudu pak vyplývá, že v zájmu dítěte zpravidla je, aby bylo v péči obou rodičů, aby každý z nich poskytl dítěti láskyplnou péči a svým dílem přispěl k osobnostnímu vývoji dítěte – k tomu srovnej například nález ze dne 23. 2. 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09 (N 32/56 SbNU 363), bod 28, nález ze dne 18. 8. 2010, sp. zn. I. ÚS 266/10 (N 165/58 SbNU 421), bod 25, nález ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod 26, nebo nález ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 25.

V. b) Dohoda rodičů ohledně péče o nezletilého

16. V případě existující dohody ohledně péče o děti je nutno akceptovat, že rozumným kompromisem rodičů nastavené poměry mají mít zásadně přednost před jejich „soudní“ změnou, a to z důvodu stability výchovného prostředí dětí, které mohou

být na nastavený režim navyklé a nemusí být v jejich nejlepším zájmu jej měnit direktivním soudním rozhodnutím. Vždy je třeba mít na zřeteli, zda v konkrétních okolnostech každého případu je zájem na stálosti výchovného prostředí (jakožto „součástí“ nejlepšího zájmu dítěte) schopen převážit nad zájmy rodiče na styk (k tomu srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. I. ÚS 3216/13).

17. Ústavní soud v nyní posuzované věci obecným soudům zejména vytýká, že se důsledněji nevypořádaly se skutečností, že mezi rodiči nezletilého existovala dohoda o péči o nezletilého a jeho styku s otcem, která byla také fakticky realizována. Dohodou ustálený stav by měl být obecnými soudy zásadně respektován a promítnut do rozhodnutí o péči o nezletilého, popř. do výroku o styku stěžovatele se synem, budou-li pro to splněny další podmínky. V posuzované kauze byla mj. zavedena určitá praxe osobního styku stěžovatele se synem (téměř každý víkend, Vánoce střídavě u matky a otce atd.), kterou však obecné soudy dostatečně nereflektovaly, aniž by svoji „odchylku od faktického stavu“ v rozhodnutí odpovídajícím způsobem vysvětlily a v rozhodnutí poněkud nelogicky dospívají k závěru, že „ohledně úpravy styku kopírují dohodu mezi rodiči“.

V. c) Kritérium rovnoměrné péče o nezletilého a její forma

18. Primární východisko při rozhodování o péči o dítě představuje premisa, že nejlepším zájmem dítěte je, aby bylo „především v péči obou rodičů“ (k tomu viz zejména náleží Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13). Právu dítěte být v rovnoměrné péči obou rodičů odpovídá i právo rodičů v zásadě stejnou měrou podílet se na výchově dítěte (srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. I. ÚS 153/16).

19. Péče o dítě po odluce rodičů je ze zákona zajištěna prostřednictvím čtyř forem výchovy – výlučnou péčí jednoho z rodičů, střídavou péčí, společnou péčí, popř. péčí osobou odlišnou od rodičů. Žádná priorita některé z uvedených forem ze zákona (§ 907 odst. 1 obč. zák.) nevyplyvá, ačkoliv se na toto téma vedly dlouhodobé diskuse před přijetím „nového“ občanského zákoníku. V případě společné či střídavé péče je rovnoměrný podíl na péči o dítě zajištěn již rozhodnutím o jedné z těchto forem. U výlučné péče je nutné zohlednit výše uvedená východiska nejlepšího zájmu dítěte a upravit styk druhého rodiče s dítětem v odpovídajícím rozsahu, aby byla rovnoměrná péče matky i otce o dítě zajištěna.

V. d) Kritérium rovnoměrné péče a rozhodnutí soudu o styku

20. Z výše uvedeného nálezu sp. zn. I. ÚS 2482/13 plyne, že obecné soudy musí při rozhodování o péči o dítě vycházet z předpokladu, že zájmem dítěte je, aby bylo „především v péči obou rodičů“. Je-li rozhodnutím soudu svěřeno dítě do péče jen jednoho z rodičů, pak musí být druhému umožněno stýkat se s dítětem v takové míře, aby byl postulát rovné rodičovské péče co nejvíce naplněn (srov. náleží ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. I. ÚS 153/16), neexistují-li pro to prokázané objektivní překážky.

21. Uvedené ústavní principy plně zohledňuje i zákonná úprava styku rodiče s dítětem, která stanoví, že dítě, které je v péči jen jednoho (tzv. rezidentního) rodiče, má právo stýkat se s druhým (tzv. nerezidentním) v rozsahu, který je v zájmu dítěte, stejně jako tento rodič má právo stýkat se s dítětem (§ 888 zákona č. 89/2012 Sb.,

občanského zákoníku). Občanský zákoník tedy v souladu s ústavním rámcem upravuje právo rodiče i dítěte na vzájemný styk, jehož rozsah má být určován především nejlepším zájmem dítěte.

22. Pojem „v péči obou rodičů“ nelze chápat jako paušalizaci (upřednostnění) střídavé péče jakožto základního východiska při rozhodování o výchově dětí. Naopak je nezbytné, aby obecné soudy vždy zohlednily ad hoc všechny okolnosti posuzované věci a rozhodly o formě péče v nejlepším zájmu dítěte – tak, aby byl podíl obou rodičů na péči a výchově dítěte zásadně rovnocenný, čehož nelze dosáhnout jen úpravou péče střídavé nebo společné, ale i svěřením dítěte do výlučné péče jednoho z rodičů, avšak za současné odpovídající úpravy styku dítěte s druhým rodičem (úpravou „širokého“ styku).

23. V nyní posuzované věci okresní soud rozhodl o svěřením nezletilého do výlučné péče matky a zároveň stanovil, že osobní styk stěžovatele se synem bude probíhat každý sudý kalendářní týden od pátku 18.00 hodin do neděle 18.00 hodin a každý rok od 26. 12. od 9.00 hodin do 28. 12. do 18.00 hodin, což by podle soudu mělo pokrýt období Vánoc (místem předání nezletilého je bydliště vedlejší účastnice). Důvodem takto stanovené péče a rozsahu styku je podle okresního soudu věk nezletilého a vzdálenost mezi bydlištěm stěžovatele a vedlejší účastnice (cca 180 km). Odvolací soud se s touto úpravou péče a styku ztotožnil.

24. Podle Ústavního soudu však nelze z připojeného opatrovnického spisu seznat, že by u stěžovatele existoval některý ze závažných důvodů, pro který by nebylo vhodné rozhodnout o rovnoměrném rozdělení péče o nezletilého mezi oba rodiče. Obecné soudy správně vzaly v potaz nízký věk nezletilého a vzdálenost mezi bydlišti obou rodičů, k tomu však nedostatečně refletovaly praxi (dohodu), která před rozhodnutím okresního soudu mezi oběma rodiči fungovala. Jak vyplývá mj. z vyjádření kolizního opatrovníka (č. l. 97-98 procesního spisu), stěžovatel se osobně stýkal se synem každý víkend, sám okresní soud v rozsudku uvedl, že široký styk stěžovatele s nezletilým je jen ku prospěchu jeho vývoje, aby následně rozhodl o styku tak, jak rozhodl – viz bod 25. Rovněž ustanovená znalkyně ve svém písemném posudku neshledala, že by stěžovatel neměl předpoklady pro péči o nezletilého. Z napadených rozhodnutí se tak nabízí, že nosným důvodem pro zvolený způsob stanovení péče a rozsahu styku byla zejména vzdálenost mezi bydlišti rodičů nezletilého. Uvedené kritérium však nemůže být jediným důvodem, aniž by byl blíže zkoumán dopad častého stěhování (cestování) na vývoj nezletilého (k tomu blíže viz zejména náleží Ústavního soudu ze dne 24. 6. 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16).

25. Na základě provedeného dokazování v souzené věci nelze dospět k závěru o vhodnosti takto nastaveného rozsahu (formě) péče o nezletilého a jeho styku s otcem, aniž by tím nebyla porušena ústavní práva stěžovatele. Jak bylo již uvedeno výše, střídavá péče není primárním, či snad dokonce jediným východiskem uspořádání poměrů v nefunkční rodině – tím může být i výlučná péče jednoho z rodičů – ovšem s dostatečně upraveným („širokým“) stykem. Pokud obecné soudy uvedly, že široký styk stěžovatele s nezletilým prospěje vývoji dítěte, a následně bez dalšího upravily jeho styk pouze v rozsahu od pátku 18.00 hodin do neděle 18.00 hodin každý sudý týden a v období „Vánoc“ od 26. do 28. 12., je jejich závěr rozporný a excesivní. Příkladem může být právě úprava styku během Vánoc. Představa, že období od 26. 12. (9.00

hodin) do 28. 12. (18.00 hodin) pokrývá období Vánoc, je iluzorní – navíc takto stanovený styk ani nereflektuje dřívější dohodu rodičů nezletilého. Má-li být upraven styk nerezidentního rodiče přiměřeně, je nutné, aby měl možnost být s dítětem i na Štědrý den (tedy v ten pro dítě i jeho rodiče „nejsvátečnější“ den v roce) – obdobně jako matka dítěte (například o vánočních prázdninách v lichých letech s převzetím syna dne 22. 12. a jeho vrácením matce dne 26. 12., v sudých letech ode dne 26. 12. do 1. 1. následujícího roku).

26. Vánoce nejsou jedinými významnými svátky, a proto je přinejmenším vhodné v případě nedohody mezi rodiči do výroku o úpravě styku zahrnout i svátky další. Stejně je třeba pamatovat i na prázdniny, nejen na ty letní. Styk obou rodičů lze upravit tak, aby mohli o syna rovnoměrně pečovat v režimu „lichý a sudý rok“ o jarních a podzimních prázdninách, Velikonocích, 5. a 6. července či dalších státem uznávaných svátcích. O letních prázdninách by se oba rodiče měli vystřídat v péči o dítě tak, aby s ním strávili každý v souhrnu jeden měsíc. Z žádného zákonného ustanovení nevyplývá, že by otec nemohl v rámci víkendového styku syna převzít v pátek přímo z předškolního zařízení, později ze školy, a v pondělí jej sem vrátit, ani to, že by muselo být povinností otce „převzít nezletilého v místě bydliště matky a tam jej také po skončení styku předat“ atd.

VI. Právo na spravedlivý proces

27. Druhou skupinu stěžovatelových námitek tvoří tvrzený zásah do práva na spravedlivý proces, údajně spočívající v tom, že obecné soudy neprovedly jím navržené důkazy. Ústavnímu soudu v zásadě nepřísluší zasahovat do provedení dokazování obecnými soudy, pokud se nedopustily excesu. Jsou to právě obecné soudy, které rozhodují o rozsahu dokazování tak, aby dostatečně zjistily skutkový stav a v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů z něj dospěly k udržitelným právním závěrům.

28. V nyní projednávané věci Ústavní soud neshledal, že by neprovedením stěžovatelem navržených důkazů obecné soudy pochybily, hodnotily je svévolně, v rozporu se zásadou volného hodnocení důkazů či excesivně, připustily tzv. „opomenuté důkazy“, čímž by zasáhly do stěžovatelova práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

29. Ústavní soud však z opatrovnického spisu zjistil, aniž by to stěžovatel namítal, že ustanovená znalkyně sice vyhotovila písemný posudek, nebyla však před soudy vyslechnuta. Je zřejmé, že nalézací soud výslech znalkyně vyžadoval, avšak po její omluvě z jednání ji následně znovu nepředvolal a nevyslechl. Podle § 127 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, platí, že soud je znalce až na vzácné výjimky povinen vyslechnout; jen výjimečně se může spokojit s jeho písemným posudkem. Okresní soud by tak měl v dalším řízení zvážit, zda není skutečně třeba znalkyni vyslechnout a dostát tak zákonným požadavkům na provedení tohoto specifického důkazního prostředku.

VII. Závěr

30. Z výše uvedených důvodů proto Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl ústavní stížnosti, neboť shledal, že napadenými rozsudky Krajského soudu v Českých Budějovicích a Okresního soudu v Písku byla

porušena práva stěžovatele na ochranu před neoprávněným zasahováním do rodinného života a na péči o děti a jejich výchovu zaručená v čl. 10 odst. 2 a čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a v čl. 8 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách. Podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) stejného zákona tedy Ústavní soud zrušil napadená rozhodnutí.

31. V novém řízení jsou obecné soudy vázány tímto nálezem a jeho nosnými důvody. Bude na nich, aby znovu přezkoumaly podmínky pro péči o nezletilého a rozhodly o ní ústavně konformním způsobem, tedy měly na zřeteli faktický stav v péči o dítě (dohodu rodičů), zvolily adekvátní formu péče o nezletilého, případně upravily styk rodičů s dítětem a své závěry pečlivě odůvodnily. Okresní soud rovněž v dalším řízení pečlivě zváží, zda není skutečně nutné před novým rozhodnutím znalkyni vyslechnout.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 21. listopadu 2017

Vladimír Sládeček
předseda senátu